

Evropa stoji še zmeraj pred dvema odločitvama: ali za nemški ali za italijanski načrt. Tretja možnost — nevtralizacija pod nadzorstvom Ženeve in izboljšanje gospodarskega položaja Avstrije — ni všeč Mussolinijevi prestižni politiki in revizionističnim težnjam Madžarske, in je postala zlasti nemogoča zdaj, ko straše na političnem obzorju še zmeraj oblaki marsejskega zločina.

Ves problem je prav za prav zapleten boj med interesi tekmecev. Nihče izmed njih noče vojne, toda vsi vedo, da se igrajo z ognjem in da bi kakšen nepričakovani incident utegnil povzročiti nevarno eksplozijo. Vprašanje je, kako se bo ta boj končal.

Priredil D. P.

ALI BO V FRANCII REVOLUCIJA?

Veliki notranjepolitični neredi, denarni škandali, podkupovanja visokih državnih uradnikov, izprijenost državne uprave, ostra razklanost političnih skupin, pomanjkanje vplivne in močne centralne osebnosti, brezposelnost, gospodarska kriza in še mnogo drugih tehtnih dejstev vse bolj in bolj dokazuje, da je Francija notranje neurejena in da je sedanji mir le navidezen. Februarski dogodki v minulem letu so marsikoga prepričali, da so možnosti nove krvave revolucije prav velike in da bi se morale izvršiti res pomembne notranje preureditve, da bi zagotovile vsesplošni mir in urejenost. Kakšne pa naj bi bile te notranje izpremembe, kako bi se dala res temeljito uravnovesiti vsa politična razklanost in odpraviti nezadovoljstvo, ki se kaj lahko razbesni v resnično revolucijo? Ali se bo Francija res ognila revoluciji le z važnimi državnimi reformami in kakšne naj bi bile te reforme?

V decembrski številki je *La Revue mondiale* zastavila taka vprašanja velikim francoskim kulturnim in politično ideološkim osebnostim in hotela s tem zbrati najrazličnejša mnenja v nekako sintezo o sedanjem notranjepolitičnem položaju v Franciji. *Ali se bo Francija lahko ognila revoluciji?* je naslov tej obsežni anketi, ki so jo zaključili šele v drugi januarski številki. Povejte nam, izprašuje Paul Gsell, vodja te ankete, kakšne socialne reforme so nujno potrebne, da ne bodo nezadovoljneži segli po nasilju. Ali zadostujejo le ustavne izpremembe? Ali ne bi bila nujno potrebna bistvena socialna preureditev življenja: na primer taka preureditev, da bi bil denar podrejen delu — in ne, kakor je bilo doslej: da je bilo delo podrejeno denarju?

Precej odgovorov je izredno optimističnih, toda velika večina sodelavcev v strahu ugotavlja, da živimo danes v tako nejasnem položaju, da prav nihče ne ve, kaj se utegne zgoditi jutri. Tudi pesimistov je mnogo in še ideologov, ki so uverjeni, da je edina rešitev tega nevzdržnega stanja v veliki razredni revoluciji. Prav vsi pa so si edini v tem, da je današnja družba docela neurejena, da vladajo socialno nepoštenje, gospodarsko neravnovesje, pritisk kapitala, ki tlači vsako res znosno življenje, in da bi se morale izvršiti važne gospodarske, socialne in politične izpremembe. Mnenja o teh izpremembah pa so različna: nekateri vidijo rešitev sveta zgolj v moralnem izboljšanju družbe, drugi v ustavnih in parlamentarnih reformah, zlasti v odpravi parlamentarnih tiranov, tretji v velikih socialnih preureditvah in v preusmeritvi

internacionalne politike, a poslednji — najodločnejši — poudarjajo, da bi se morala družba samo preko velike razredne revolucije dokopati šele do novega reda, do znosnega, pravega in vsesplošno urejenega življenja. Ni dvoma, da so vse te idejno tako pestre izjave plod svetovno nazorskih usmerjenosti posameznikov in da so prav zato v zaključkih tako raznolične. V vseh izjavah pa lahko odkrijemo splošno — ne zgolj francosko — problematiko sodobnosti in prav v tem sta tehtnost in zmisel tega razmišljanja.

Léon Bailby, ravnatelj časopisa *Le Jour*, je popoln optimist in je uverjen, da se bo Francija ognila revoluciji z ustavnimi reformami. — Tudi slavní moralist Alain je prepričan, da revolucije ne bo. Čeprav kritizira državno upravo, vendar zaupa v parlamentarizem. Vsekako pa se morajo izvršiti važne in nujne ekonomske reforme. Vzroki sedanje vsesplošne zmede in neurejenosti so po njegovem mnenju tile: utopistično pojmovanje varčevanja, kar je ustvarilo velike kapitale; prepričanje, da so banke posredovalke dohodkov; snovanje delniških družb in podjetij; ogromen razvoj mehanične industrije, ki je vsa usmerjena v priprave za vojno; in še administrativna plat proizvodnje in prodaje. — Romanopisec Paul Brulat zagotavlja, da revolucije ne bo, če se izvrše razne nujne socialne reforme, če se preuredi proizvodnja, kar bo izboljšalo in omogočilo ljudem pošten zaslužek, in če se odstrani vsaka upravna zloraba. Revolucija bi bila — tako misli on — zaključek današnje civilizacije, konec sveta. — Član francoske Akademije, romanopisec Marcel Prevost, je prav za prav optimist, vendar izjavlja, da bi se morala država bistveno preurediti, kajti le s tem odstrani vsako možnost za revolucijo. — Romanopisec Claude Farrère misli, da se bo Francija z lahkoto ognila revoluciji, potrebne pa so prav nujne denarne reforme. Poslanci v parlamentu se mu zde vsi skupaj popolni nevedneži in nezmožneži, ki bi bili prikladni edinole za to, „da bi se jih pobesilo po cestnih svetilkah“. — Najbolj odločen v tem zmislu je kipar Moreau-Vauthier, ki toplo priporoča, naj bi se postavila na trgu Concorde giljotina, kjer bi se obglavilo tucat visokih oseb, ki so vsega krive.

Pisatelj Paul Reboux pa pravi: „Zdaj ni važno, kako bi se ognili revoluciji. Kajti mi smo že v revoluciji in zelo težko bi bilo, da bi postala še hujša. Leto 1789. je kakor nekaka otročarija ob ekonomskih in socialnih krčih sedanjosti.“ Ukiniti bi se morala po njegovem oblast industrije nad delavcem, kar pa bi bilo izvedljivo samo, če bi se industrija etatizirala. — Pesnik Jacques-Louis Aubrun poudarja zlasti tri nad vse pereče sodobne probleme: brezposelnost, krizo in oboroževanje. V teh treh osnovnih ranah vidi vso razklanost naših dni in vso mogočnost revolucije. Rešitve pa bi bile naslednje: „Denar je zato na svetu,“ pravi, „da proizvaja delo.“ Zategadelj naj država odpre svoje blagajne, kjer leži na kupe denarja, s katerim naj prične velika dela, kajti tako bo zaposlila delavce. Razen tega predlaga davek na kapital, kar bo izpremenilo sedanje stanje. „In koliko denarja gre za oboroževanje!“ vzklika. Temu bi se po njegovem ognili tako, da bi Francija dala Nemčiji in Italiji nekoliko pokrajin v Afriki, ki jih tako ne potrebuje. „In naposled,“ zaključuje, „ali je povsem neogibno potrebno, da smejo trgovci z orožjem prodajati svojo ropotijo sovražnikom in prijateljem, Francozom in Nemcem? Ali so oni močni? Francoski narod naj bi se torej pokoril ukazom gospoda Schneiderja, Kruppa in tovarišev? To je sramotno in neumno.“

Na svojevrstno pojmovanje sodobnosti naletimo pri Jeanu Cocteauju, tem morda najizvirnejšem sodobnem francoskem pisatelju. „Tole, vidite, mislim jaz“, piše v odgovoru na vprašanja. „Ali ste videli tiste filme, v katerih se prikazuje, kako rastline rasejo? Tam smo ugotovili, da rastline žive, se pačijo in se gibljejo prav tako kakor živali, toda v drugačnem ritmu. V ritmu, ki je tako počasen, da ne moremo videti njih gibanja in ki jim zato daje neko veličastno negibnost... Ako bi bilo mogoče na tak način filmati Evropo, bi občinstvo s presenečenjem ugotovilo, da že dlje časa živimo v popolni revoluciji. V revoluciji, ki se počasi razvija. Naš pogled se danes ne ustavi samo na enem delu telesa. Vse telo, vsa Evropa se zvija in izpreminja... Ne smemo pa zamenjati velikih kontinentalnih kriz z bolj ali manj umetno narejenim, povzročnim, organiziranim in s spletkami zasnovanim neredom nekaterih gospodov, ki igrajo za svet poker pod kuto Fantomasa... Dodajam še to, da plešejo diplomati v tvornici minuet in da danes vse vlada denar.“ — Posebnega mnenja o revoluciji pa je znani pisatelj Luc Ourtaine. Zdi se mu, da je nekoliko revolucije potrebno za človeštvo, da se tako lahko vsaj zaveda, da je dejansko posegalo v življenje — sicer je življenje enolično in nerazgibano.

Precej pesimističen je veliki francoski sociolog Gaston Jèze. „Če bi bili ljudje pametni,“ piše, „bi bilo prav kmalu spet vse v redu. Toda od leta 1914. se je polastila človeštva divja blaznost. Na vse moramo biti pripravljeni, le na kaj res dobrega ne.“ Kot odločen zagovornik svobode v političnem in kulturnem življenju vidi rešitev sedanje krize v gospodarski svobodi. — Povsem negativno gleda na današnjo družbo znani romanopisec Victor Margueritte. „Ne, mislim, da se ne bomo mogli ogniti revoluciji“, piše. „Napake kapitalizma, njegov čezmerni egoizem, njegova skrajna neidealnost — vse to ga je obsodilo.“ Ali bo vodila revolucija v odrešitev ali le v pokolj? Vse to je nejasno. Vsekako se zdi Margueritteu nezmislno, da bi se ukvarjal z izboljševanjem ustave. „Bodoča človeška družba bo lahko živela le, če bo imela povsem novo ekonomsko organizacijo, kjer bo vrednost človeka v njegovem delu in ne več v njegovem denarju.“ „Samo ob sebi je umevno,“ zaključuje, „da v tej družbi ne bo imela beseda parlamentarec nobenega pomena več. Obrabljena je že kar do vrvi. Pozor na svetilke!“ — Še bolj negativno ocenjuje današnjo družbo veliki in slavni slikar impresionist Paul Signac. Sedanja družba denarnih mogotcev ne pozna nič človeških vrednot: vse tepta pod svojimi nogami. Vse je dovoljeno, vse se lahko dogaja. „Zdi se mi, da bi morali pred takimi anomalijami, takimi strahotami prav pohiteti, da izgine s sveta družba, ki je odgovorna za toliko zlo, za tolike neumnosti, in da je revolucija, ki je edino najhitrejše sredstvo, da lahko uresniči ta razvoj, potrebna.“ Kajti veliki Signac ne vidi nobene druge rešitve iz te zagate, nobene osvoboditve iz propada. „To ni nikakšna trenutna kriza, to je dosleden polom.“ Neki del današnje družbe umira zaradi polnokrvnosti, zaradi nenasitljivosti poedincev na škodo celote in odtod vse zlo. Tega pa ni mogoče odpraviti z nikakimi površnimi reformami, „potrebna je popolna materialna in intelektualna preureditev človeštva“, treba je povsem preurediti svet, človeka in s tem družbo. Za tega umetnika, ki vidi, kako umira v Franciji vsak zmisel za umetniški razvoj in kako od gladu poginjajo slikarji in pisatelji na cestah, je „revolucija usodno neogibna“. — Prav tako sodi tudi avtor romana *Ogenj*

Henri Barbusse. „Mislim,“ izjavlja odločno, „da se revoluciji ne bomo mogli ogniti. Ona mora biti celó naš princip, kajti želje množic niso dandanes take, da bi se še nadalje brez zmisla uklanjale nasilju in sirovosti.“ Barbusse je z vso svojo voljo proti sedanjemu stanju in vse življenje okoli njega ga uverja, da drvi človeštvo v popolno uničenje samega sebe. „Nikoli nismo mogli s tako gotovostjo reči nego dandanes, da drvi človeštvo v popolno uničenje in v pogin ob naraščajočih gospodarskih krizah, ki so posledica kapitalizma, ob nacionalistični in imperialistični požrešnosti, ki do blaznosti žene vsako državo, da bi gospodovala nad drugo.“ (40)

KNJIŽEVNA POROČILA

KOJČEV „UČBENIK ŽIVLJENJA“

Ne skrbite za življenje svoje, kaj boste jedli, tudi ne za telo svoje, kaj boste oblekli... Poglejte krokarje: ne sejejo in ne žanjejo, nimajo kleti ne žitnice, in Bog jih živi... Poglejte lilije, kako rastejo: ne trudijo se in ne predejo; pravim vam pa: tudi Salomon v vsej svoji slavi ni bil oblečen kakor njih ena... Maloverneži!

Martin Kojc, iz Središča ob Dravi, sedaj mu je 33 let, je eden izmed onih, ki niso v šoli veljali „nič“. Zato je moral gimnaziji predčasno dati slovo. A nedavno je v Mariboru objavil knjigo *„Das Lehrbuch des Lebens, Selbstverlag 1935“*, o kateri prinaša svetovni tisk toplo pisane recenzije in tujina je nje prvo naklado v dobrem mesecu malone pokupila.

Torej zopet nekakšen „Erfolgssbuch“, poreče ta ali oni. No, nemara, samo da ne take vrste, kakor je n. pr. Grossmannova 483 strani debela knjiga *„Sich selbst rationalisieren“* (Wesen und Praxis der Vorbereitung persönlicher und beruflicher Erfolge), ki je v teku nekaj let doživela enajsto izdajo, ker po njej kar tekmujoč sezajo vsaj vsi oni, ki jim je vrednota vrednot — „business“. Kojčev učbenik bi se prej dal primerjati tistim za vsak dan namenjenim „efficiency“-knjigam, ki jih je sloviti Američan Swett Marden več napisal, zlasti pa njegovi knjižici *„Pushing to the Front or Success under Difficulties“*. Marden n. pr. nekje naglaša, da je v vsakem človeku moč nerazrušljivega življenja in neumrljivo jedro večnega zdravja, ki ga je samo treba dobro ravnati, pa ozdravi vse rane, ki nam jih povzroča svet.

Kojc hoče s svojim učbenikom vsem, ki jim je tega mar, pomagati, da bi si slehernik sam lahko krojil usodo vse po svojih željah ter iz knjige svojega življenja z uspehom črtal zlasti to, kar se imenuje: bolezen, nesreča, neuspeh, beda, stiska, obup... Število dvomljivcev bi se utegnilo ob prvem branju teh besed pač kriti s številom bralcev, češ, saj ni mogoče! Toda, kar je zares, to mora pač biti tudi mogoče, kdo neki bi še dvomil o tej preočividni resnici. In Kojc se je skozi tri leta v Berlinu na Kurfürstendammu z največjim uspehom udejstvoval kot *zdraveči* rekel bi *vzgojnik* (Heil-Pädagoge) ter do zopetnega zdravja pomagal večinoma takim, ki so ga že vsepovsod iskali brez uspeha. Iz tega razloga je tudi pred poldrugim letom izdal knjižico, ki je razprodana in je imela naslov *„Wie heile ich mich selbst von meinen seelischen und organischen Krankheiten?“*